

N:o 145.

Af Herr Hans Andersson: Derom, att vissa kronans hemman och lägenheter skola på offentlig auktion försäljas, äfvensom att lag rörande kronodomänernas förvaltning utarbetas.

Då frågan om kronans domäner sistlidne riksdag så i elfte timman kom under behandling, att någon definitiv lösning deraf icke blef möjlig, och då, enligt min tanke, denna fråga icke allt för länge bör förblifva oafgjord, vågar jag för tredje, och jag kan tillägga, sista gången väcka motion i ämnet, dock med några förändringar i hvad jag förut föreslagit.

Jag har förut framhållit, att statens sannskyldiga väl enligt min åsigt kräfver, det kronan, åtminstone i Norrland, afhänder sig en stor del af sina jordbruksfastigheter, emedan dessa, på sätt nu sker och fortfarande sannolikt kommer att ske, allt för illa skötas och till följd deraf lemna en så obetydlig inkomst i förhållande till det kapital, de representera, att densamma knappast kan hänföras under rubrik af behållning. På många ställen kostar nemligen förvaltningen mera än hvad egendomen afkastar, och staten nödgas sålunda använda en krona för att söka reda på den andra. Jag anser det därför vara hög tid att kasta en sådan statshushållning öfver bord. Detta synes äfven hafva varit erkändt, då Kongl. Maj:t sistlidne riksdag föreslog, att de hemman och lägenheter, som i arrende ej lemnade minst 200 kronor, skulle försäljas, hvilket förslag ock var riktigt. Hade Kongl. Maj:t i detta hänseende gått något längre, än som då var fallet, hade det enligt min åsigt varit ännu bättre, alldenstund de hemman och lägenheter, som lemna dubbelt högre arrende,

i alla fall äro för små för att staten utaf dem kan hafva någon nämnvärd behållning; åtminstone är detta förhållandet i de norrländska länen och synnerligast i Jemtland, der gränsen för arrendet af de hemman och lägenheter, som skola försäljas, borde bestämmas till 1,000 kronor, under det i öfriga delar af riket 500 kronor torde vara en någorlunda antaglig siffra.

Deremot kan jag för min del icke godkänna Kongl. Maj:ts förslag att köpesumman för de försålda lägenheterna skall ställas till Kongl. Maj:ts disposition för att användas till inköp af annan fast egendom, företrädesvis skogsmark. Att först sälja och sedan köpa jord kan icke vara förenligt med god hushållning för den, som ådagalagt sin oförmåga, vare sig i att sköta jordbruk eller att drifva skogsrörelse. Det torde väl endast finnas en mening derom att staten icke med fördel kan idka jordbruk; och hvad skogsrörelsen beträffar, så har erfarenheten lärt att statens skogar bortslumpats på måfå. Att så sker äfven i våra dagar vitsordas af följande förhållande utaf färskt datum. På ett ej långt från mitt hem beläget boställe uppläts för en tid af 20 år afverkningsrätten till ett visst antal träd om året för ett pris af 3 kronor 26 öre per träd. Då endast gröfre, långväxt skog, lämplig till bjelkar och mastträd samt grofva sågblock, utstämplas, och skogen icke ligger långt från en större flottbar elf, kan hvar och en fatta, huru litet fördelaktigt för staten ett sådant skogsarrende är. På ett annat ställe försålles på auktion utstämplad furuskog till lågt pris, dervid inroparen äfven ålades bortföra en mängd torra furuträd, som funnos på samma skifte. Den spekulative mannen lät af dessa träd tälja bjelkar och gjorde en god affär. Men huru iaktogs statens intresse? Anförda exempel äro icke enstaka fakta, utan synas vara den hushållsplan, efter hvilken försäljningen af statens skogar i alla tider blifvit följd och med säkerhet alltid kommer att följas; och för nöjet att fortfarande blifva i tillfälle att drifva en så lysande rörelse, skall staten underhålla arméer af skogstjenstemän. Männe sådant är klokt? Nej! Öfverlemna affärerna åt den enskilde. I förevarande fall är på staten tillämpligt det gamla ordspråket: »Skomakare blif vid din läst.»

Det måste få anses för en dålig hushållning att staten i utlandet upplånar penningar mot temligen hög ränta och bibehåller en mängd jordbruksfastigheter, som lemna så godt som ingen ränta på det stora kapital, hvilket de representera. Det vill synas mig, som det vore vida fördelaktigare, att staten afhände sig en egendom, som den med icke nämnvärd fördel kan bibehålla, samt genom försäljning förvandlade i reda penningar ifrågavarande egendom och använde de derigenom in-

flytande medlen antingen till afbetalning å sin utländska skuld eller till byggande af nya jernvägar, hvilka utan tvifvel komme att lemna en vida högre afkastning samt på samma gång ojemförlikt bättre gagnade så väl staten som den enskilde. I den mån välmågan i landet stiger — hvilket den gör, der en jernväg framgår — ökas ock statens inkomster. Den vinst, som på detta sätt tillskyndas staten och den enskilde, är af så stor betydelse, att väl ingen finnes, som vill påstå att bibehållandet af jordbruksfastigheter till värde af 100 millioner kronor är af större gagn för landet än 150 mil jernvägar, hvilka också kunna hänföras till fastigheter och icke till lösegendom, som lätt kan försringras.

Att, såsom förliden riksdag föreslogs, vid försäljning af mindre egendomar bibehålla äfven smärre skogsparker, der öfverflödigt tillgång på husbehofsskog finnes, anser jag icke vara välbetänkt, emedan tillsynen öfver mindre, från andra kronoskogar aflägsna skogstrakter alltid kommer att kosta mera i förhållande till de större, och följaktligen behållningen blir ringa eller ingen, synnerligast då i betraktande tages den icke obetydliga kostnad, som stängseln nödvändiggör. Ett visst minimum af areal synes mig derföre böra bestämmas för de skogsmarker, som fortfarande skola för statens räkning bibehållas, på det att små och långt från hvarandra belägna skogsmarker icke må försvåra eller måhända tillintetgöra nödig tillsyn öfver dessa marker; ty det kan väl icke rimligen ifrågasättas att anställa skogvaktare vid alla skogsmarker, så väl större som mindre. Jag anser derför att skogsegendom, hvilken det kan löna mödan att för all framtid bibehålla för statens räkning, bör, åtminstone hvad Norrland beträffar, hafva en areal af minst 1,000 tunnland skogbeväxt mark.

Med anledning af hvad som blifvit anfördt, tillåter jag mig föreslå, att Riksdagen ville för sin del besluta,

att kronans hemman och lägenheter, för hvilka årliga arrendeutgiften nu icke öfverstiger i Norrland 1,000 kronor och i öfriga delar af landet 500 kronor, äfvensom de, å hvilka vid utarrendering hädanefters icke erhålles högre arrendeanbud än nämnda summor, skola på offentlig auktion till den högstbjudande försäljas;

att köpesumman må ställas till Kongl. Maj:ts och Riksdagens förfogande, för att användas till afbetalning å statens utländska skuld eller byggande af nya jernvägar inom riket;

och att lag rörande kronodomänernas förvaltning utarbetas, samt att i denna lag bestämmas, det vid försäljning af ifrågavarande hemman må ej för kronans

räkning bibehållas skogsmark, som har från annan skogs-
mark afskildt läge, med mindre än att dess areal ut-
göres af 1,000 tunnland skogbärande mark.

Stockholm den 26 Januari 1878.

Hans Andersson.
